

Dkt. Kevin E. Frederick, Wawaldensian, Hotuba ya 2, Muhtasari wa Madhumuni, Waarnoldists

© 2024 Kevin Frederick na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Kevin Frederick katika mafundisho yake kuhusu historia ya Wawaldensia. Huu ni kipindi cha 2, Usanisi wa Madhumuni, Waarnold.

Mahubiri haya yana kichwa Usanisi wa Madhumuni na yanaunganisha harakati za Wawaldensia na wafuasi wa Peter Waldo na kundi lingine ambalo lilikuwa wafuasi wa mtu aliyeitwa Arnold wa Brescia.

Ili kutoa msingi wa hili, nataka kusoma kutoka Matendo 15. Kisha, watu fulani walishuka kutoka Yudea na kuwafundisha ndugu kwamba wasipotahiriwa kulingana na desturi ya Musa, wasingeweza kuokolewa. Baada ya Paulo na Barnaba kuwa na mabishano na majadiliano mengi nao, Paulo na Barnaba na baadhi ya wengine waliteuliwa kwenda Yerusalemu kujadili swali hili na mitume na viongozi.

Basi, kanisa liliwaaga. Walipokuwa wakipita katika Foinike na Samaria, walitoa taarifa kuhusu kuongoka kwa Mataifa, na wakawafurahisha sana waumini wote. Walipofika Yerusalemu, walikaribishwa na kanisa, mitume na wazee.

Waliripoti yote ambayo Mungu alikuwa amewafanyia. Lakini baadhi ya waumini waliokuwa wa dhehebu la Mafarisayo walisimama na kusema ni lazima watahiriwe na kuamriwa kuishika sheria ya Musa. Mitume na wazee walikutana ili kujadili jambo hili.

Baada ya majadiliano mengi, Petro akasimama, akawaambia, Ndugu zangu, mnajua ya kuwa hapo mwanzo Mungu alinichagua mimi, ili Mataifa wasikie habari njema kwa njia yake, na kuamini. Na Mungu, ajuaye mioyo ya watu, akawashuhudia, akawapa Roho Mtakatifu, kama alivyotufanyia sisi; na kwa kusafisha mioyo yao kwa imani, hakufanya tofauti kati yetu na wao.

Basi, kwa nini mnamjaribu Mungu kwa kuweka kongwa shingoni mwa wanafunzi ambalo baba zetu wala sisi hatukuweza kulibeba? Badala yake, tunaamini kwamba tutaokolewa kwa neema ya Bwana Yesu Kristo, kama wao watakavyookolewa. Kusanyiko lote likakaa kimya, likawasikiliza Barnaba na Paulo wakieleza ishara na maajabu yote ambayo Mungu alikuwa amefanya kupitia wao kati ya Mataifa.

Baada ya kumaliza kusema, Yakobo akajibu, ndugu zangu, nisikilizeni. Simeoni amesimulia jinsi Mungu alivyowajalia Mataifa kwa wema kwanza, ili apate

kuwachagua miongoni mwao miongoni mwa watu kwa ajili ya jina lake. Hili linapatana na maneno ya manabii kama ilivyoandikwa.

Baada ya haya, nitarudi na kujenga upya maskani ya Daudi, ambayo imeanguka kutoka kwenye magofu yake. Nitaijenga upya, na kuisimamisha ili watu wengine wote wamwone Bwana, naam, Mataifa yote ambao jina langu limeitwa juu yao. Bwana asema hivi, ambaye amekuwa akitangaza mambo haya kwa muda mrefu.

Kwa hiyo, nimeamua kwamba tusiwasumbue watu wa mataifa wanaomgeukia Mungu, bali tuwaandikie wajepushe na vitu vilivyotiwa unajisi wa sanamu, uasherati, na chochote kilichonyongwa, na damu. Kwa maana katika kila mji kwa vizazi vilivyopita, Musa imekuwa na wale wanaomhubiri, kwa maana imesomwa kwa sauti kila Sabato katika masinagogi.

Hili ni neno la Bwana. Asante Mungu. Nataka kuanza na nukuu ya msingi ninapoanza mahubiri haya.

Mfumo wa kibeudal, katika upande wake wa kidhalimu zaidi, ulianza kuvunjika kuelekea mwisho wa karne ya 12, ukidhoofishwa na ufisadi wake, na mapigano ambayo kanisa na watu wa kawaida walikuwa wakipigana dhidi yake kwa umoja, na ukuaji wa utawa, na kwa vita vya mara kwa mara, ambavyo vilikuwa vikiua ua la utukufu wa Ulaya, ujumuishaji wa watu na maisha ya mijini, ukuaji wa biashara, roho ya kidemokrasia ya miji ya kirepublican, mapambano ya watu wa kawaida na wawakilishi wao dhidi ya mamlaka ya kibeudal na kikanisa, kufunguliwa kwa barabara kubwa kutoka nchi hadi nchi, barabara ambazo zilikuwa zimeharibika tangu wakati wa Milki ya Kirumi, na zaidi ya yote, kupitishwa kwa lugha ya kawaida, lugha ya watu, kuchukua nafasi ya Kilatini, iliyotumiwa tu na wasomi ilikuwa sifa za kijamii za wakati huo. Hiyo ni nukuu kutoka kwa historia fupi ya Waaldensia na mtu anayeitwa Enrico Santorial . Tunaamini tutaokolewa kupitia neema ya Bwana Yesu Kristo, Matendo 15.11. Migogoro kuhusu tofauti za kitheolojia za maoni na tafsiri ndani ya mwili wa Kristo imekuwepo katika historia yote ya jumuiya ya Kikristo.

Katika kitabu cha Matendo, tunagundua kwamba mgawanyiko mkubwa wa kwanza uliibuka kuhusu jukumu la ibada ya tohara. Wakristo wengi Wayahudi wanaamini kwamba ishara ya kimwili ya tohara ya mwanamume, ambayo ilikuwa tendo muhimu la agano na ishara inayowaashiria waumini wa kiume Wayahudi, pia ilikuwa kitendo muhimu kwa mtu yeyote Mmataifa aliyeongoka au kwa mtu yeyote ambaye alikua mfuasi wa imani hii mseto ya Kiyahudi, ambayo baadaye iliitwa Ukristo. Tafsiri mbadala ya kiini cha imani inayopinga jukumu la tohara ilitolewa na viongozi wawili wa kanisa la mapema, Paulo na Barnaba, katika huduma yao kwa Mataifa.

Neno Mataifa lilitumiwa na Wayahudi kuelezea mtu yeyote ambaye hakuwa Myahudi kwa kuzaliwa na au kwa kutahiriwa. Paulo alifafanua kiini cha kitheolojia cha imani katika Yesu Kristo kwa kuzingatia neema ya Kristo badala ya utaratibu wa

Wayahudi wa kutahiriwa. Baada ya muda wa mjadala mkubwa ambapo wale waliokusanyika walisikiliza hoja za kila mmoja na kisha wakatumia sauti ya kinabii inayopatikana katika maandiko ya Kiebrania ili kutambua mapenzi ya Mungu, jumuiya ya Wakristo wa mapema ilifikia makubaliano kwamba kutahiriwa kwa mwili haikuwa muhimu kwa ufuasi wa Kikristo.

Imani katika Kristo kama Bwana na kuhesabiwa haki kwa neema kupitia Kristo vilikuwa vitu viwili muhimu vya kuwa wanafunzi. Paulo na Barnaba na kundi dogo la wafuasi walianza tena utume wao kwa Mataifa baada ya tukio hili, huku mgawanyiko wa kitheolojia ukiwezekana kutatuliwa na ufahamu kwamba wao na waongofu Wakristo Wayahudi wakiongozwa na Petro waliungana katika imani. Wafuasi wa Waldo mwishoni mwa miaka ya 1170 walianza kujiita maskini wa roho au maskini wa Leon.

Kulingana na usomaji wao wa Mahubiri ya Mlimani, haswa Mathayo 5.3, walijulikana zaidi kama maskini wa Leon. Baada ya kukataliwa desturi ya kuhubiri hadharani na Askofu wa Leon, Waldo aliomba ruhusa ya kuhubiri hadharani mwaka wa 1179 kwa Papa Alexander III. Papa aliguswa na unyenyekevu na kujitolea kwa Waldo lakini aliahirisha kwa maaskofu na mamlaka yao ya kijiografia ili kuamua haki ya kuhubiri ndani ya jamii yoyote kwa msingi wa kesi kwa kesi.

Lakini Askofu wa Leon alimkataza Waldo na wafuasi wake haki ya kuhubiri, ambayo katika kanisa la mwishoni mwa karne ya 12 ilikuwa kazi ya pekee ya askofu. Katika hatua hiyo ya historia, majukumu ya kasisi wa eneo hilo yalilenga kutoa sakramenti saba za parokia ya eneo hilo na kufanya ibada karibu na utoaji wa sakramenti hizo bila kutangaza na kuelezea Neno la Mungu. Ilikuwa nadra katika siku hizo kwa watu wa kawaida kusikia mahubiri, na hata wakati huo, yalitangazwa kwa Kilatini pekee.

Kutangaza mahubiri kulikuwa jukumu lililolindwa kwa karibu la ofisi ya askofu katika kanisa Katoliki la enzi za kati. Kizuizi hiki hakikumzuia Waldo na wafuasi wake kuhubiri, na kufikia mwaka wa 1184, maskini wa Leon walitengwa na Papa Lucius III kwa kuhubiri Neno la Mungu kwa lugha ya kienyeji. Hii ilimweka huru Waldo na wafuasi wake kubeba ujumbe wa injili kwa kufuata desturi ya Yesu, ambaye aliwatuma wanafunzi wawili wawili kueneza habari njema.

Kufikia mwishoni mwa miaka ya 1180, Waldo na mwenzake msafiri waligundua dhehebu la Ukristo katika eneo la Lombard kusini mwa Milan. Walijiita maskini wa Lombardy, lakini pia walijulikana kama Arnoldisti. Maskini wa Lombardy walikuwepo kabla ya kuanzishwa kwa Wawaldensian kwa miaka 40 na waliongozwa na mtu aliyeitwa Arnold wa Brescia. Akimzungumzia Arnold, Enrico Sartorio anaandika kwamba kulitokea Lombardy, mtu aliyehubiri kwa moto wa kinabii kurudi kwa usafi wa kitume na umaskini maishani.

Mtu huyo alikuwa Arnold wa Brescia, mwanafunzi chini ya Peter Abelard ambaye hakuridhika kama mwalimu wake kujadili imani za kitheolojia kwa njia fulani lakini ambaye alitekeleza hitimisho la kidini la kimantiki la mwalimu wake maishani. Mtu wa vitendo ambaye alihisi ukweli kwa moyo wake na pia kwa akili yake ambaye alitenda na kutaka wengine wafanye maisha yanayotawaliwa na roho safi na safi ya kidemokrasia ya Kristo." Kwa sababu ya maisha ya kifahari ya maaskofu Wakatoliki wa Roma katika karne ya 12 Ulaya, maaskofu walikuwa wamejishughulisha zaidi na kukusanya utajiri wao na kujenga majumba. Matokeo yake, ukosoaji uliibuka kutoka sekta zote za jamii zinazopinga kanisa.

Arnold, ambaye alikuwa mtawa katika kanisa la Kirumi baada ya kujifunza na Peter Abelard, alitoa wito kwa uongozi wa Kirumi kuachana na utajiri wake na kurudisha ardhi za kanisa kwa jiji-serikali, na hivyo kuliweka huru kanisa na viongozi wake kutoka kwa nguvu ya uharibifu ya utajiri. Arnold aliwasihia viongozi wa kanisa kurudi kwenye aina safi zaidi ya ufuasi. Katika muktadha huu, maneno makali ya Arnold wa Brescia yalikusanya idadi kubwa ya watu walio tayari kumfuata katika jaribio lake la kufanya mageuzi ya kidemokrasia kwa misingi ya kisiasa na katika juhudi zake za kuanzisha mageuzi ya maadili kwa misingi ya kidini.

Hii ilimfanya Arnold atangaze imani kali kwamba makasisi waliokuwa na mali hawakuwa na mamlaka ya kutekeleza ibada za sakramenti. Ukosoaji huu wa makasisi hatimaye ungebadilika katika duru za Wawaldensia hadi msimamo wa kitheolojia wa Donatism, imani kwamba sakramenti takatifu zinazohudumiwa na maafisa wa kanisa waliowekwa wakfu ambao wenyewe waliishi maisha machafu, kwa kweli, hazikuwa na ufanisi, hazikumpa mtu yeyote thamani ya kiroho anayeshiriki sakramenti zinazohudumiwa na makasisi Wakatoliki wasio na maadili. Imani za Arnold zilikuwa maarufu sana miongoni mwa jamii katika eneo la Lombardy.

Kwa kuogopa ushawishi wake juu ya watu wa eneo hilo, Arnold alitajwa kama mzushi na kanisa na kuchomwa moto kwenye mti mwaka wa 1155. Hata hivyo, nguvu ya mawazo yake iliendelea kuwepo, na aliacha kundi kubwa na lililopangwa vizuri la wafuasi ambao bado walikuwa wakistawi katika miaka ya 1180 wakati Waldo na mwenzake wa kusafiri walipowapata. Imani kuu ya Arnold ilikuwa hamu ya kuishi maisha safi ya kiinjili katika hali ya umaskini wa kimsingi.

Ili kufikia lengo hili, walijipanga wenyewe na jumuiya zao ndogo za familia mbili hadi tatu, huku mzee mmoja akiwa kiongozi wa kila jumuiya. Wazee na jumuiya zao walisimamiwa na msimamizi, ambaye pia alitwa askofu, ambaye aliishi Milan na kutawala vikundi vidogo vya jumuiya katika eneo hilo. Huko Milan, Lombardy ilikuwa na seminari ambapo viongozi wa kila kikundi cha jumuiya walipata mafunzo ya kusoma na kutafsiri Biblia.

Mwongozo wao wa kidini ulikuwa mdogo kwa Agano Jipya, ambalo lilisomwa na wote kwa lugha ya kawaida na mara nyingi lilikaririwa. Elimu ya kidini kuhusu

maudhui na maana ya Injili ilikuwa kazi muhimu ndani ya kila moja ya makundi haya ya kijamii. Maskini wa Lyon na maskini wa Lombardy walipatana katika kila mmoja roho za jamaa waliokumbatia maisha yaliyozingatia umaskini na katika Injili.

Katika siku za mwanzo za makundi yote mawili, waliwataka makuhani na maaskofu Wakatoliki kuwa mitume waaminifu zaidi wa Yesu Kristo katika kukubali maisha ya umaskini kwa makusudi. Hata hivyo, tofauti kadhaa ziliibuka kati ya maskini wa Lyon na maskini wa Lombardy, hasa kuhusu imani ya Waldo kwamba wafuasi wote wa maskini wa Lyon walipaswa kuhudumu kama wahubiri wa Injili wanaohamama. Wafuasi wa Waldo, katika umaskini wao, walikubali sadaka ili kuunga mkono mahubiri yao, wakikumbatia tafsiri halisi ya amri ya Yesu kwa wanafunzi wake ya kutochukua chochote pamoja nao.

Waldo aliamini kwamba wito wa kuhubiri lazima ubaki kuwa shughuli pekee ya wafuasi wake, na hakuruhusu kazi nyingine yoyote kwa wale waliokuja kuwa wafuasi wake. Kwa sababu hiyo, maskini wa Lyon walitegemea ukarimu wa hadhira iliyosikiliza ili kusaidia mahitaji yao ya kila siku ya chakula, mavazi, na makazi na hawakuwa na kazi nyingine yoyote isipokuwa kuhubiri. Kwa upande mwingine, maskini wa Lombardy walifanya kazi katika biashara au taaluma na walishiriki mapato yao kwa ukarimu na jamii waliyokuwa nayo, na hivyo kukumbatia upinzani mdogo kwa mali binafsi.

Waaarnonisti walisisitiza umuhimu wa kuishi kwa kuzingatia maadili na kanuni ya ufuasi katika jamii kama ilivyotangazwa na Kristo. Hawakutafsiri wito wao wa kutumikia kama wahubiri wasafiri. Badala yake, walikuwa na mkusanyiko wa jamii zilizowekwa kijiografia zaidi, zilizopangwa katika makundi ya vikundi vidogo vya familia, zilizounganishwa pamoja ili kutoa elimu ya kidini na ya kimaandiko kwa kila mmoja wa wanafamilia katika makundi yao.

Kutokana na msisitizo huu wa elimu, kuanzishwa kwa shule, ambazo ziliendeshwa na maskini wa Lombard, kuliongezeka. Maskini wa Lombardy, kama maskini wa Lyon, walisisitiza kwamba wafuasi walipaswa kuongozwa na maadili ya Biblia wanavyoyatumia katika maisha ya kila siku. Waarnold walipaswa kujitegemea, wakitumia kanuni za Kikristo na kazi ya kila mwanajamii katika kuunga mkono vikundi vyao vya kijamii.

Kwa kifupi, wafuasi wa Arnold walizingatia kauli mbiu na maadili ya maisha ya pamoja yanayopatikana katika Matendo 4 na 5, huku wafuasi wa Waldo wakielekeza huduma yao kwenye wito wa Yesu wa kwenda kuwafanya mataifa yote kuwa wanafunzi kutoka Mathayo 28. Suala la kazi kama nidhamu ya kiroho lilikuwa jambo kuu la kutokubaliana kati ya makundi hayo mawili, huku maskini wa Lyon wakikataa jukumu ambalo kazi ilichukua katika maisha ya mfuasi wa Kristo. Suala la kazi ya mikono linaonekana kuwa la mfano.

Iliwakilisha mojawapo ya mivutano mingi kati ya urithi safi wa Waldo na mabadiliko ya ubunifu ya mara kwa mara ya Walombard kwa hali na mvuto tofauti. Muunganiko kati ya wafuasi wa Waldo na wafuasi wa Arnold ulihitaji utafiti na mazungumzo makini. Tofauti tisa muhimu za kitheolojia ziliibuka kati ya vikundi hivyo viwili, na wajumbe sita kutoka kila kikundi walikutana pamoja kushughulikia tofauti hizo na kupata maelewano.

Wajumbe kumi na wawili walikutana kwa siku kadhaa katika mji wa Bergamo karibu na Milan ili kushughulikia tofauti zao katika mwaka wa 1218. Saba kati ya tofauti hizo tisa zinaakisiwa katika maswali yafuatayo na zilitatuliwa ipasavyo katika hati inayoitwa Rescriptum katika tukio lililojulikana baadaye kama Baraza la Bergamo. Nambari ya kwanza, je, kiongozi anapaswa kuchaguliwa ndani ya harakati hii? Wapiemontese walitaka kumchagua kiongozi kutoka ndani, wakimteua kama askofu wao.

Kwa upande mwingine, Valdes na wafuasi wake waliendelea kusesitiza kwamba Kristo pekee ndiye kiongozi wa harakati hiyo. Nambari ya pili, je, viongozi waliochaguliwa kutoka kwa walioongoka hivi karibuni wapakwe au la? Mchakato na kiwango cha elimu kiliibuka ambacho kilitoa mafunzo kwa wote waliokuwa tayari kuwa viongozi au wahubiri ndani ya harakati hiyo katika makundi yote mawili. Nambari ya tatu, je, kutaniko la Piemontese linalofanya kazi kwa bidii katika eneo la Lombard, ambalo halikuwaagiza wahubiri wanaohama, lingeweza kukubalika ndani ya harakati iliyoitwa kutangaza injili? Valdes mwenyewe alikataa kukubaliana, akisisitiza msisitizo wake juu ya jukumu kuu la kuhubiri injili, lakini baada ya kifo chake karibu 1206 au 1207, msimamo huu ulibadilika kiasi.

Kwa bahati mbaya, ndani ya vizazi vitatu, jukumu la biashara inayoweza kuuzwa ndani ya harakati hiyo lilithibitika kuwa sehemu muhimu ya utambulisho wa kila mhudumu anayesafiri. Kazi au biashara ya wahubiri wanaosafiri iliwapa foil, ikihalalisha safari zao chini ya kifuniko cha siri walipokuwa wakisafiri kutoka jamii moja hadi nyingine wakati wa mamia ya miaka ambayo Kanisa Katoliki liliwatesa kila kiongozi anayejulikana wa Wawaldo. Je, ubatizo ulikuwa na ufanisi na muhimu kwa wokovu wa mtu binafsi? Makubaliano yalifikiwa kati ya makundi yote mawili kwamba hakuna mtu ambaye hakuwa amepokea sakramenti angeweza kuokolewa.

Nambari tano, je, ndoa inaweza kufutwa au la? Mume na mke wangeweza kuruhusiwa kuachana katika kesi ya ukafiri au ikiwa kulikuwa na makubaliano ya pande zote mbili kati ya mume na mke. Hii ilikuwa ni tofauti kubwa na msimamo wa Kanisa Katoliki la Roma kuhusu ndoa na ilionyesha utambuzi wa Wawaldo kwamba ndoa haikuwa sakramenti. Nambari sita, je, kila jumuiya ya waumini inapaswa kushiriki katika nidhamu ya wanachama wake ambao wenyewe wanajihusisha na tabia mbaya? Makubaliano yalifanywa ili kuanzisha mahakama katika kila jumuiya ya imani, ambayo ingewezeshwa kushughulikia na kuhukumu wanajamii kwa msingi wa kesi kwa kesi.

Na nambari saba, Biblia Takatifu inachukua jukumu gani katika maisha ya jumuiya ya imani? Maskini wa Lombard waliamini ilikuwa muhimu kwa kanisa kukataa desturi au imani yoyote ambayo haikuwa na msingi katika maandiko. Makundi haya mawili yalikubaliana kwa kauli moja kwamba Biblia ilikuwa chanzo kisichoweza kubadilishwa cha marejeleo, ikitumika kama mamlaka kamili juu ya masuala ya imani na maadili. Masuala mawili ambayo hayajatatuliwa yanabaki kati ya maskini wa Lyon, ambao wanaitwa Ultramontanes, au wale kutoka milimani, na maskini wa Lombardy, wanaoitwa Piedmontese .

Mzozo wa kwanza ulizuka kuhusu hatima ya Waldo na mwenzake msafiri, Vivette, kuhusu swali lifuatalo. Waldo na Vivette walipokufa, je, wokovu wao ulitegemea wao kukiri dhambi zao dakika za mwisho au la? Wapiedmontese walisisitiza umuhimu wa kukiri dhambi dakika za mwisho. Waultramontanes waliamini kwamba kukiri kwa mtu katika Kristo kama Bwana na Mwokozi ndiko pekee kilichokuwa muhimu kwa zawadi ya wokovu.

Mgogoro wa pili ulizuka kuhusu utoaji wa sakramenti saba. Waldo na Waultramontanes waliamini sakramenti hizo zilikuwa halali hata kama makuhani waliozifanya hawakuwa waadilifu kimaadili, ilhali Wapiedmontese waliamini sakramenti zinazotolewa na makuhani wasio na maadili au wasio waadilifu zilikosewa ufanisi na tabia chafu ya kuhani. Kwa bahati mbaya, tofauti za maoni kuhusu suala hili ndani ya jumuiya ya Waaldensia zingebaki bila kutatuliwa hadi wakati Waaldensia walipojiunga na Harakati ya Mageuzi mwaka wa 1532.

Katika Baraza la Bergamo mnamo 1218, makundi hayo mawili yaliafikiana katika masuala yote isipokuwa haya mawili ya mwisho. Kwa sababu mambo haya mawili hayakufasiriwa kama kanuni muhimu za imani, maskini wa Leon na maskini wa Lombardy waliungana pamoja, na kuunda mchanganyiko wa nguvu za maonyesho yote mawili ya imani bila kuathiri uadilifu wa kundi lolote. Ilhali wafuasi wa Waldo waliwasilisha shauku ya kuhubiri kama msisitizo mkuu wa imani katika Kristo, maskini wa Lombardy walileta katika ujumuishaji wa makundi yote mawili mpangilio na muundo muhimu ulioweza ushuhuda wa Wawalden kuwa mbadala wa Kanisa Katoliki la Roma.

Baada ya Baraza la Bergamo mnamo 1218, maskini wa Leon na maskini wa Lombardy waliungana na kujulikana zaidi kama maskini wa Kristo. Umma sasa ulikuwa na chaguo kati ya maonyesho mawili tofauti ya imani ya Kikristo. Maskini wa Kristo walionyesha ushuhuda wa imani ulioonyeshwa kupitia upendo na utunzaji wa watu na viongozi wa Kikristo ambao wenyewe walibaki wakizingatia unyenyekevu na utumishi.

Walikuwa wanafunzi Wakristo waliofanya uchungaji na elimu ya waumini kuwa dhamira yao kuu. Kwa upande mwingine, Kanisa Katoliki la Roma na makasisi wake

waliunda mfano wa shahidi wa imani ambaye lengo lake kuu lilikuwa kuunga mkono kanisa la kitaasisi na utoaji wa sakramenti zake saba. Kanisa la kitaasisi la Roma lilikuwa na nguvu na mamlaka ya ushawishi iliyoendelea sana upande wake.

Kwa sababu hiyo, Kanisa Katoliki la Roma liliazimia kuiangamiza jumuiya ya Wawaldo kwa njia ya udanganyifu, kulazimisha, na kulaani, likiwashawishi makasisi na watu wa kawaida katika imani kwamba kulikuwa na kanisa moja tu la kweli na kwamba Wawaldo walikuwa wazushi. Matumizi ya Baraza la Kuhukumu Wazushi, vita vya kidini, na mahubiri ya Wadominika yalithibitisha kwamba Kanisa Katoliki lilikuwa mwamuzi wa haki ya kimungu. Kwa sababu ya adhabu kali zilizoелеkezwa kwa watu binafsi walioitwa wazushi wa Wawaldo, ikiwa ni pamoja na kupoteza mali, mateso, na kifo, harakati ya Wawaldo ilizidi kugeuka ndani.

Mwanzoni mwa karne ya 14, upinzani wa Wawaldensia ulikuwa umegeuka kuwa shirika la siri, likiamua kutumia usiri kama njia pekee ya kuishi kwa watu binafsi na wafuasi wake. Kimsingi, mwanzoni mwa karne ya 13, Wawaldensia walihimiza maendeleo ya kanisa ambalo watu wa kawaida walichukua jukumu kubwa katika kutekeleza huduma ya kanisa la kitaasisi, huku makasisi wa Kanisa Katoliki la Roma wakipinga juhudi zao na kuzingatia kudumisha uongozi wao wenyewe na nafasi zao za upendeleo ndani ya jamii ambayo ilikuwa inanza kupitia mabadiliko makubwa. Haingekuwa kwa miaka mingine 300 kabla ya athari kamili ya mabadiliko hayo, yaliyoanzishwa na maskini wa Kristo, yangeathiri Ukristo na kile tunachokijua kama Matengenezo ya Kiprotestanti.

Huyu ni Dkt. Kevin Frederick katika mafundisho yake kuhusu historia ya Wawaldensia. Hii ni kipindi cha 2, Muhtasari wa Madhumuni, Waarnold.